

Hanne Gajs historie – skrevet af Hanne Borg, september 2002

Hanne blev født den 20. juni 1909 i ejendommen Vandborgbjerg i Vandborg sogn, Langbossen 8, og blev døbt Johanne Marie Gai i Vandborg Kirke den 11. juli samme år af sognepræst Michaelsen fra Dybe. Faddere var boelsmand Josef Nielsen Gai og hustru Johanne Pedersen Nees, pige Else Josefsen Gai fra Harboøre og aftægtsmand Andreas Jensen af Vandborg.

Hendes forældre var gdr. Niels Josefsen Gai og hustru Andrea Mathilde Christensen af Vandborgbjerg.

Moderen var 30 år den gang. Hanne var den ældste og fik siden 2 søskende, en bror Josef Andreas Gai (kaldet Dres) og en søster, Ingrid.

Vandborgbjerg var moderens barndomshjem og måske hendes arv. Faderen var fisker fra Harboøre og blev aldrig rigtig landmand.. Han fortsatte fiskeriet efter at de blev gift og havde selv båd.

Han har altså været fisker og landmand, som mange var dengang, og børnene lærte meget om at behandle råvarerne både fra havet og landbruget. Jeg sender her en tanke til Hannes kogte, saltede ål, så tykke som et håndled, saltede tørrede rødspætter og Dres's små saltede sild og røgede makrel.

Deres barndomshjem har været en gård, som de fleste den gang med alle slags dyr og alle har arbejdet med. Man levede nøjsomt på landet. Hanne har fortalt om, at julegaven var et par træsko.

De gik i skole i Vandborg, ca 2 km og fulgtes med nabobørn tværs over markerne, når føret tillod det. De skulle over åen et sted, og Hanne har fortalt om engang, hun tabte sin ene træsko i vandet, og ikke kunne få fat i den igen, da var det ikke sjovt at komme hjem.

Faderens familie fra Harboøre tilhørte Indre Mission, men moderen var grundtvigsk, og Hanne kom til at gå til konfirmandundervisning hos præsten ved Lemvig Valgmenighed, pastor A. Drewsen Christensen. Det var blandt børn fra hele Lemvig opland, så det må have været som et

frisk pust for Hanne, der sikkert er rejst frem og tilbage med toget fra Strande til Lemvig.

Hun blev konfirmeret den 30. september 1923 i Lemvig Valgmenigheds kirke, har da været 14 år og færdig med skolen.

Hvad der er sket de næste 3 år, kan jeg kun gætte mig til, formodentlig har hun hjulpet til derhjemme. Dengang var der jo rigtig meget at bestille på landet, og måske var moderen svagelig. Hun døde da Hanne var 17 år. Nu kom Hanne til at stå for husholdningen derhjemme, en tung byrde for så ung en pige. Uden sin kone som hjælper kunne faderen dog ikke klare gården, så det endte med, at Vandborgbjerg blev solgt til et ungt par, Agnes og Peder Lisby.

Hannes far kom nu til at bo hos Else og Chr. Jensen (Dam) i en lejlighed i deres hus, der lå ikke så langt fra Vandborgbjerg.

Nu kunne Hanne komme ud i Verden, som hun længtes inderligt efter. Broderen Dres havde plads på landet som karl og søsteren Ingrid kom på højskole, og fik siden plads hos en vandrelærer Kjems i Tønder, der var gift med en datter af Hansigne Lorentzen fra Ballum, dengang meget kendt i Sønderjylland.

Hos hende skaffede Ingrid sin søster plads som tjenestepige. Det var en hård omgang for Hanne. Hansigne Lorentzen var utrolig streng. Dygtig var hun – og kunne lære fra sig, men hun havde meget lidt forståelse for andre. Hun var jo forfatterinde og foredragsholder, så i det daglige passede Hanne det meste selv, men efter Hannes udtalelser om tiden der, var det de bedste dage, det var værre, hvis hun pludselig viste sig i køkkenet som "Fruen", så skulle der bestilles noget, som om noget var forsømt.

Hanne var der et halvt år, så ville hun hjem igen. Hansigne ville gerne have antaget hende igen, men Hanne havde fået nok. Hanne havde dog fået meget ud af den tid, og kunne fortælle om det, hun citerede Hansigne med ordene: "Alt skal mætejes!", alt skal tages med, underforstået, at intet skulle smides væk i husholdningen. Hun fik lært at kniple, det var en kunst Hansigne Lorentzen gjorde meget ud af. Hanne tog det op igen på kursus i forsamlingshuset, og siden i Lemvig, men da måtte hun holde op på grund af rygsmærter.

Hanne kom hjem igen, og boede sammen med sin far hos Else Dam, der havde et job med at holde forsamlingshuset, og her kunne Hanne hjælpe til med rengøringen. Det var det gamle forsamlingshus, der lå langs vejen fra Vandborg Kirkeby mod vest, i nærheden af gården Nyholm. I 1936 byggede man det nuværende forsamlingshus, meget større end det gamle, med stor og lille sal, toiletter, køkken og gang og med garderobe oven på, hvor folk kunne lægge tøjet og dilletanterne klæde om.

Under krigen 1940-1945 tog tyskerne huset, og de ødelagde så mange ting, så der måtte en gennemgribende istandsættelse til efter krigen. På samme tid blev der lavet en lejlighed ovenpå, og nu blev Hanne ansat som bestyrerinde, og sammen med sin far flyttede hun ind i lejligheden. Det blev dog ikke af lang varighed for faderen, han døde den 28. september 1945. På et tidspunkt flyttede Hannes bror Dres til forsamlingshuset, og de to søskende boede sammen i mange år og hjalp hinanden.

Forsamlingshuset den gang blev brugt rigtig meget, ikke kun til udlejning som nu. Der var gymnastik for både voksne og børn, danseskole, og der var diletantforestillinger hver vinter med læsning og prøver længe før. Der var en ungdoms- og foredragsforening, der holdt møder, og de holdt julebal, ligesom forsamlingshuset selv gjorde det. Og til alt det skulle Hanne sørge for kaffe og brød, eller smørrebrød til diletanterne, og sommetider levere forskellige dele til scenen, for at gøre forestillingen fuldkommen. Endelig var der jo også husholdningsforeningen. De havde jævnligt maddemonstrationer, og så kom konsulenten om formiddagen og forberedte sig, Hanne hjalp hende, lånte konsulenten af sine egne ting, hvis der var noget hun havde glemt. Det skulle jo alt sammen ned, og når alt var overstået, måtte Hanne selv slæbe det op igen.

Vandborg-Ferring sogneråd holdt deres møder enten oppe i skolen eller nede i forsamlingshuset, og begge steder var det Hanne, der sørgede for forplejningen, enten med smørrebrød eller varm mad, alt efter tidspunktet. Det var meget lækkert, hvad Hanne serverede, jeg har en enkelt gang hjulpet hende.

I 1948 blev der bygget et andels frysehus lige ved siden af forsamlingshuset, og det blev til et ekstra job for Hanne. Jeg ved ikke om det var Hanne eller Dres, der havde bestillingen, de hjalp hinanden, men det var mest Hanne der passede den. Dres var begyndt at køre med fisk, og ikke meget hjemme.

De skulle holde orden, afrime og gøre rent, og så var der åben hver formiddag, og folk kunne komme og hente deres egne pakker, der var mærket, hver havde sit eget box nummer. Hanne har også både vasket flasker og pakket smør på mejeriet, da må Dres jo have passet fryseboxen.

Det var ikke kun "hjemme" i forsamlingshuset Hanne tog fat. Utallige er de gange hun har hjulpet til gilder i hjemmene, eller hvor folk har lejet et telt. Dres var med, han var skaffer, et ærefuldt job i gamle dage, og altid ulønnet !

Jeg husker dem fra den 10. november 1950 til et bryllup, for første gang. Jeg var tjenestepige i Vandborg Vestergaard og tilkaldt som opvarter. Jeg troede Hanne og Dres var ægtefolk.

Det nære naboskab til mejeriet gav også Hanne lejlighed til at holde pensionat, idet hun havde flere mejerister på kost, det blev til endnu mere arbejde, men alt kunne åbenbart lade sig gøre. Der var jo nemlig det, at alle mennesker der kom hos Hanne, kom der tiere og blev der længere end det strengt taget var nødvendigt. Hanne var god at snakke med, også for børn og unge. Hanne og Dres var kendt og elsket langt omkring. Det viste sig engang de holdt en fest i huset, aldrig har noget gået så godt, og det var fordi de fortjente i den grad den hyldest, der blev dem til del. De forstod at få folk til at føle sig velkomne.

Børnene i nabolaget var et helt kapitel for sig, for det første mejeridrengene, som vi kalder dem endnu. Det var mejeribestyrerens fire drenge, Jens, Niels, Svend og Knud. De kom og gik, som var de hjemme, og de to yngste Svend og Knud har leget med Hannes søsters børn, Bodil og Steen, når de var på ferie. Søsteren var blev gift med en stenhugger fra Ålborg, hvor de boede først, for så siden at flytte til Nykøbing Mors.

Hanne har fortalt om, hvordan hun cyklede op og besøgte dem i Ålborg. Det har været en lang tur, som hun dog helst gjorde alene, en veninde – der var med en gang, sinkede kun, hun forstod ikke at udnytte bakkerne !

Siden kom jo Ingrid og Tove, vore børn, med langt mellemrum. Ingrid havde stort set Hanne for sig selv, gik der dagligt og hjalp til – eller gik i vejen, men var aldrig tilovers. Sammen med Tove var Ole, en senere mejeribestyrers søn, og det var nok de sidste børn Hanne havde.

Ingen glemmer Hanne, der altid gav sig tid midt i slæbet, det var et stort hus at holde rent. I mange år blev hun bistået af Nina Høj, der boede et stykke nord på i Vandborg, og kom cyklende hertil.

Mange af de rim og remser Hanne kunne: "Tå bast, ku å, moe så ingenting sej", "Spis fremme pigh, spis også den anden fremme pigh", "Folk seje a seje te hver ord a seje, men a seje, te a seje seje te hve ord a seje".

Havde Hanne levet i dag, var hun nok blevet holdt til bogen, hun var ualmindelig godt begavet, kunne udtrykke sig skriftlig, og havde oven i købet en meget fin håndskrift. Jeg ved hun engang har lavet et oplæg til en diskussion i forsamlingshuset for én af damerne i husholdningsforeningen, der var bedre til at snakke. Hanne holdt sig beskedent i baggrunden.

I 1979 døde Dres, og Hanne der de sidste år havde følt arbejdet i forsamlingshuset tilovers, flyttede ned i en lejlighed på Heldumvej i Lemvig. Mange ting var også flyttet fra Vandborg, skolen og gymnastikforeningen til Klinkby, ungdomsforeningen nedlagt, brugsen og fryseboksen var også nedlagt. Fryseboksen blev nedlagt mens Dres levede, han gjorde den i stand til sommerbolig, og Hanne benyttede den de første år, hun boede i Lemvig, men så solgte hun den til én af hendes "drenge" fra mejeriet.

Årene i Lemvig, der blev til tyve, blev også gode for Hanne, og vi var mange der var glade for, at vi kunne nå hende endnu. Hun var med i

teaterforeningen, i ældresagen og guldalderklubben, og hun var med i op til flere kortklubber.

Hanne havde en rygskaide, ryggen var skæv og hun havde en pukkel. Jeg har ikke kunnet få at vide om hun var født med det. Vi snakkede aldrig om det, når man kendte Hanne, så man det faktisk ikke. Men ryggen har ikke været stærk, så det er faktisk godt gjort, at hun har klaret tilværelsen så godt – med alt sliddet.

De sidste år var Hanne med på kirkehøjskole, og hun tog på pensionisthøjskole forskellige steder, og var glad for det. Kun Marielyst på Falster var hun utilfreds med, der var for lidt indhold, f.eks. ingen morgensang. Hun var også med valgmenigheden på deres årlige udflugt til højskoler, og hun nød det. Hun ville gerne have været på højskole som ung, men det blev der jo ikke noget ud af.

Hanne var et menneske, hvis lige er svært at finde i dag. Hun hjalp, hvor der var brug for det, fulgte hjertets stemme. For fremmede kunne hun virke lidt barsk, hun så sine folk an. Hun var klog, havde humor, kunne se menneskers særheder, og give en kommentar, der ramte plet. Hun kunne give videre, hvis det havde sin mening, nævnte ved et kaffebord i et dameselskab, at de ældre på plejehjemmet syntes det var for dårligt, at præsten ikke kunne sit fadervor udenad. Det lærte sognets unge præst, at lukke bogen i, når hun bad. Hun var min nabo i mange år, hun var min mor og min søster på en gang, og endelig min hjælp, og min læremester i alle ting.

September 2002

Hanne Borg